

Lærerslægten Westergaard

Nogle glimt fra nord- og sydslesvigske skolekrøniker

Af *L. S. Ravn.*

Vil man på en enkelt, men ret overbevisende måde anskueliggøre de forvirrede forhold på skolens område i Nord- og Sydslesvig i anden halvdel af 1800-tallet, behøver man blot at lægge en nordslesvigsk skolekrønike ved siden af en sydslesvigsk. Begge er værdifulde kildeskrifter og genspejler tidens nationale spænding i nord og syd.

De nordslesvigske skolekrøniker skylder deres tilblivelse forordningen af 14. august 1880, hvori den preussiske regering i Slesvig påbød alle slesvigske skoler at anskaffe en stiftindbunden bog, der skulle tjene som »Schulchronik«. Med vanlig preussisk grundighed indeholdt ordren oversigt over, hvad bogens fem afsnit skulle indeholde. Selvsagt skulle embedsbogen under preussisk styre føres på tysk, også protokollerne i de udpræget dansktalende og dansksindede sogne. Nu var i 1880 endnu 90 pct. af Nordslesvigs ene- og førstelærere danskuddannede. Det kan derfor ikke undre, at deres tysk er temmelig ufuldkommet, præget af deres danske modersmål.

I Flensborg provstis landsbyskoler ligger et antal skolekrøniker, der ikke som de nordslesvigske fra 1880 er skrevet på tysk, men på dansk. De er nemlig i dag ikke 91 år gamle som de nordslesvigske, men 116 år.

Det kongelige kirkevisitatorium for Flensborg provsti, der bestod af amtmand F. H. Wolfhagen og provst Chr. C. A. Asschenfeldt, sendte den 21. februar 1855 til samtlige provstiets præster et cirkulære, der pålagde dem at foranledige, at lærerne ved enhver skole anskaffede og førte en skolekrønike, der skulle inddeles i seks afsnit, og som skulle omhandle skoledistriktets og lærernes tjenstlige forhold.

Man må ikke glemme, at samtlige landsbyskoler i Flensborg

*Lærerboligen ved
Emmerlev skole.*

provsti i mellemkrigsårene i henhold til sprogeskripterne af 1851 havde dansk undervisningssprog. Og i 1855 var af provstiets 68 ene- og førstelærere 18 tyskuddannede og 6 ikke seminarieuddannede. Det siger sig selv, at dette forhold har sat sit præg på skolekrønikerne, der skulle påbegyndes på dansk samme år. Som i Nordslesvig lærernes danske modersmål skinner igennem den tyske tekst, ses det i Sydslesvig, at ikke alle lærerne i 1855 er i stand til at skrive et fejlfrit dansk. Blot undrer man sig over, at så mange kan forme sproget så tilfredsstillende, som det vitterligt er tilfældet.

Over halvdelen af disse embedsbøger er desværre gået tabt; tabt for bestandig af grunde, som der her ikke skal gøres nærmere rede for. Men trods krig og efterkrigstid har undertegnede fundet 22 danskskrevne skolekrøniker i behold, solidt indbundne protokoller,

alle på nær to i den tids store format (42 cm×26 cm). Set fra dansk hold har de ført en meget upåagtet tilværelse, skønt de unægtelig giver en førstehåndsberetning om et afsnit af dansk skolehistorie, der har givet anledning til megen diskussion, og som i høj grad må påkalde vor opmærksomhed.

Da det drejer sig om lokalhistoriske, skolehistoriske og andre tjenstlige oplysninger, er lærernes stil rolig og saglig, uden politisk polemik eller kritik, i hvert fald op til 1864. Det samme må stort set konstateres for de nordslesvigske embedsbøgers vedkommende frem til 1914.

Men så sker det alligevel, at enkelte lærere under indtryk af hændelserne i de historisk bevægede år 1914–20 betror skolekrønikens hvide blade nogle af de følelser, som skæbnens tilskikkelser udløser hos dem. Vi må ikke glemme, at lærerhjemmene i Slesvig var blandt de hårdest ramte, bl. a. fordi de unge lærere – ofte flere gange såret – efterhånden, som krigen trak i langdrag, blev forfremmet til »Sturmleutnant« og dermed var sat på en særlig udsat post.

Sorgen over tabet af de unge sønner var stor i lærerhjemmene, og bitterheden og skuffelsen over krigsårenes forgæves ofre og over krigens ydmygende afslutning lader sig ikke skjule. Enkelte lærere, der tog sydpå i 1919-20, har i nederlagets time ikke villet lade deres personlige indlæg, som de i krigens tid havde betroet skolekrøniken, komme deres efterfølgere for øje og har fjernet de sidste blade.

Andre har værdigt omend med stor vemod efter afstemningen taget afsked med den skole og den landsdel, som de havde været knyttet til, adskillige i en menneskealder. De følte det tunge i at skulle forlade hjemstavn, som de ofte ved blodets bånd var stærkt knyttet til; men de mente, det måtte være deres »fordømte pligt og skyldighed« at tage sydpå og dele kår med det folk, de ikke ville svigte i nederlagets stund.

Der var dygtige og gode kolleger deriblandt, som vi, der blev i Nordslesvig, ikke skiltes fra uden vemod. Vi ved alle, at valget kom dem i flere henseender dyrt at stå, navnlig under nazivældet og den anden verdenskrig. Hos enkelte, ikke mindst blandt lærerhustruerne, nagede længslen efter den gamle hjemstavn så stærkt, at de tidligt mistede livsmodet. Adskillige af kollegerne meldte sig efter 1945 efter den lange og skæbnetunge vej til tjeneste ved de danske skoler i Sydslesvig. I dag hviler de fleste af dem under mulde.

Følger man sporene tilbage i tiden, aftegner der sig blandt flere lærerdynastier beretningen om en udbredt nordslesvigsk lærerslægts omskiftelige skæbne, således som kun grænselandets sønner har oplevet den.

Westergaard-slægten må regnes for en af de hårdest ramte. Den er en af de få, hvis spor kan aflæses i både de nordslesvigske og de sydslesvigske skolekrøniker.

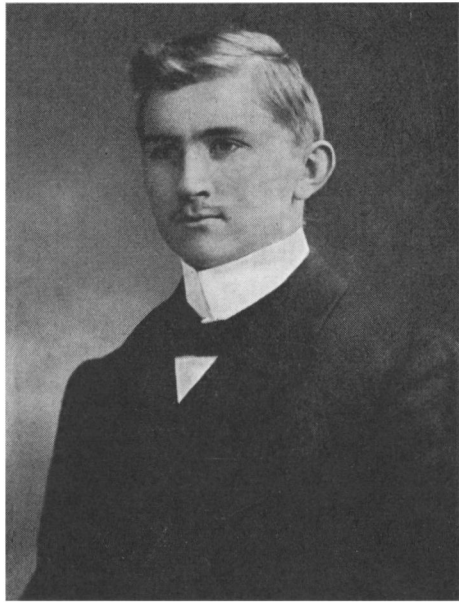
Westergaard-slægten.

Husmand Jens Peter Jepsen og hustru Gertrud Marie Møller i Stenderup, Toftlund sogn, havde tre sønner: Jeppe Jensen, født 1857, Christian Jensen, født 1861, og Anton Jensen, født 1864. Imidlertid kaldte slægten sig fremover Westergaard efter gården af samme navn i Fole, hvorfra Jens Peter Jepsen stammede. De tre drenge var velbegavede, og deres lærer Søren Jessen Sørensen rådede dem til at gå lærervejen. Nu har lærer Sørensen, der var født i Kastvrå i Sommersted sogn og dimitteret fra Tønder seminarium i 1861 på et tidspunkt, da dette under forstander A. Kühnells ledelse bevidst fulgte en dansk national kurs, næppe kunnet bibringe dem større kundskaber i tysk. Kravene til dette fag var heller ikke store, når det gjaldt om at blive optaget på Tønder seminariums danske afdeling, og herfra blev Jeppe og Christian dimitteret i henholdsvis 1879 og 1883. Da den danske afdeling blev nedlagt i 1884, blev Anton henvist til den tyske afdeling, hvorfra han fik afgangseksamen i 1889.

Så langt fulgtes de tre brødre ad, men mens historiens hjul gik tungt hen over hjemstavnen, skiltes deres og deres børns veje, som vi har set det ske i adskillige nordslesvigske slægter i de bevægede år.

Christian Westergaard og hans børn.

Efter den første lærereksamen kunne den unge lærer, der af regeringen blev kaldt »Schulamtsbewerber«, ikke søge et lærerembede, før han havde aflagt anden lærereksamen, der skulle tages tidligst to år efter og senest fem år efter dimissionen. Men regeringen i Slesvig anviste uden ansøgning den unge lærer et ledigt andenlærerembede. Christian Westergaard fik overdraget forvaltningen af andenlærerembedet i Dyndved i Egen sogn på Als. Fra 1884–88 var han lærer i Solderup i Hostrup sogn og derefter i 32 år fra

*Karl Heinrich Westergaard,
f. 5. 12. 1890 i Emmerlev,
meldt savnet på vestfronten
i oktober 1914.*

1888—1920 førstelærer og degn i det udpræget danske sogn Emmerlev ved vesterhavskysten.

Han havde i 1884 giftet sig med Christine Caroline Johanna Haase fra Tønder, og i lærerhjemmet voksede 3 drenge op, der alle valgte at gå lærervejen. Jens Heinrich blev dimitteret fra Tønder seminarium i 1909, Karl Heinrich i 1911 og Christian i 1919. Deres far, degn Christian Jensen Westergaard, omtales som en dygtig og afholdt lærer, og i årene op til 1914 oplevede lærerparret sammen med deres flinke børn mange lyse og gode dage i Emmerlev skole. Men så fulgte hurtigt i krigens spor tunge sorger.

Karl, der havde aftjent sin værnepligt fra 1912—13, var lærer og organist i Gabøl. Han blev omgående indkaldt, og allerede i oktober 1914 kom hjemmets breve tilbage med den kolde påtegning »zurück«, tilbage, »vermisst«, savnet. Samme skæbne overgik på samme tidspunkt den, der skriver disse linier. Den 10. november lå der dog et egenhændigt skrevet brev i min fars brevkasse med en kort meddelelse om, at jeg befandt mig i fransk fangenskab. Men i Emmerlev skole ventede forældrene forgæves efter et livstegn fra deres søn. Ingen ved, hvor hans grav i fremmed jord skal søges.

*Jens Heinrich Westergaards
grav (nr. 1598) på kirkegården
i Dompierre ved Mont Dedier.*

I årelang spænding og med bange anelser havde forældrene fulgt deres ældste søn, Jens Heinrich Westergaard, gennem krigens omskiftelige faser, fra det ene frontafsnit til det næste. Jens W. havde været lærer i Højer, i Astrup, Brøns sogn, degn og førstelærer i Lintrup fra 1909–10, soldat i Flensborg 1910–11 og var ved krigsudbruddet førstelærer i Københoved. I Skrave kirke var han i 1916 blevet viet til Bodil Marie Aarup, datter af gdr. Ole Peter Aarup og Marie Kjestine, f. Juhl. Allerede i september 1914 blev han såret, men i juni 1916 gik det igen ud til fronten. Han blev udmærket med jernkorset af 2. og 1. klasse samt »Hanseatenkreuz« og forfremmet til løjtnant og kompagnichef. Da den tyske hær i august 1918 måtte vige for de allieredes offensiv, var dens skæbne beseglet. Fra den vigende front nåede en efterretning til lærerhjemmet, der varslede ild. Faderen skrev nogle uger senere i skolekrøniken, her i dansk oversættelse:

»Vor ældste søn, Jens Heinrich Westergaard, løjtnant og kompagnichef Inf. Reg. 84/4, faldt 13. august hårdt såret i fransk fangenskab og døde den 23. august i krigslazaret Litz.

Af tre håbefulde sønner har krigen røvet os to, og om den tredie nogensinde vil overvinde følgerne af sine svære sår, står hen i det uviste!«

*Jens Heinrich Westergaard,
f. 2. 11. 1888 i Emmerlev s.,
d. 23. 8. 1918 på krigslazaret
i Litz, Frankrig.*

Vi forstår den tragedie og den bitterhed, der rummes i følgende sætning, hvori lærer Westergaard i skolekrøniken gør krigens facit op således: »*Hart und grausam ist der Krieg und nun das klägliche Ende!*« (hård og grusom er krigen og nu dens ynkelige afslutning).

Endnu et problem skulle lærerfamilien tage stilling til. Inden afstemningen havde fundet sted, modtog lærer Westergaard en forespørgsel fra regeringen i Slesvig. Han var på dette tidspunkt 58 år gammel, og regeringen viste ringe interesse i at modtage ældre lærere fra de landområder i vest, øst og nord, der i medfør af Versailles-traktaten kunne forventes afstået. Det fremgår klart af den redegørelse, som Westergaard giver i skolekrøniken den 1. december 1919:

»På en forespørgsel fra regeringen i Slesvig, om jeg påtænker at blive her og gå i den danske stats tjeneste, har jeg svaret, at jeg

under ingen omstændigheder bliver her. Den 26. december blev det meddelt mig, at jeg i tilfælde af afståelse til Danmark ville blive sat på ventepenge.

Nordslesvig er vor hjemstavn. Skolen i Emmerlev har i 32 år været vort hjem. Vi har oplevet glade timer og har måttet gennemgå tunge timer. Nu er vi hjemløse i vor hjemstavn!«

Uden kommentarer gør Westergaard resultatet af afstemningen i Emmerlev op således: Stemmeberettigede 185. Tyske stemmer 18, danske stemmer 166, ugyldige stemmer 1, i alt 185. Valgdeltagelse 100 procent.

Regeringen i Slesvig havde i efteråret 1919 vist forbavsende ringe forståelse for den hårdt hjemsøgte nordslesvigske lærers situation. Men den 13. april 1920 skriver lærer Westergaard:

»Den 24. marts fik jeg fra regeringen i Slesvig meddelelse om, at jeg kan forflyttes til Estrup, Lille Solt sogn. Efter eget ønske overtager jeg embedet allerede den 15. april. Der er i disse dage vist mig og min familie mange beviser på venskab og hengivenhed. Ved afskeden ønsker vi skoledistriktet Emmerlev og dets beboere lykke og velsignelse under det nye styre!«

Denne sidste sætning i Emmerlev »Schulchronik« står som et vidnesbyrd om storsind i den bitre afskedstid.

Og nu må vi til Sydslesvig for at søge nærmere oplysninger om degnen fra Emmerlev, Christian Westergaard. Mens så godt som alle sydslesvigske skolekrøniker som nævnt er påbegyndt i 1855, er som en undtagelse »Nachrichten über die Schule in Estrup-Collerup« allerede i 1853 påbegyndt af Christian Nielsen, dimitteret fra Jelling seminarium i 1853, lærer i Estrup fra 1852, til han i 1857 søgte sin afsked, kendt i landbokredse som formand for Landboforeningen for Flensborg og Omegn fra 1865—95, stifter af »Flensburger Volksbank« i 1891.

På side 23 i denne embedsbog har Christian Westergaard ved sin tiltræden den 15. april 1920 nedskrevet en ret udførlig levnedsskrivelse og oplyser heri, at han i tjenstlig interesse (im Interesse des Dienstes) af regeringen blev forflyttet fra Emmerlev til Estrup. Det ejendommelige er, at denne vending almindeligvis blev anvendt, når »det blå brev« gav meddelelse om, at vedkommende lærer — oftest af nationale grunde — blev »strafversetzt« til et uønsket embede.

Kun få år fik Westergaard lov til at fortsætte sin lærergerning.

*Christian Jensen Westergaard,
f. 26. 5. 1861 i Stenderup,
Toftlund s.,
d. 28. 3. 1942 i Flensborg.*

Den 1. maj 1924 tager han sin afsked med følgende ord:

»Beslutningen om at forlade vor hjemstavn Nordslesvig er ikke blevet let for mig og min familie. Beboerne her har straks mødt os med venlighed og tillid, og dette har været med til at hjælpe os over længslen efter vort gamle hyggelige hjem ved Nordsøstranden. Det gør mig ondt, at jeg på grund af forordningen om personaleindskrænkning blev tvunget til den 1. maj 1924 at nedlægge mit embede.«

Westergaard var da kun 63 år gammel. Meget havde han oplevet, men endda blev han vidne til, at nazismen udfoldede sig, at Hitlerregimet satte Europa i brand og også besatte Danmark. Den 28. marts 1942 døde han, 81 år gammel i Flensborg.

Hans yngste søn, Christian Jensen Westergaard, hvis uvisse skæbne som hårdt såret faderen omtaler i Emmerlev skolekrønike, blev hans efterfølger i Estrup i 1924. Han var født i 1896, gik ved krigsuddbruddet på seminariet i Tønder, meldte sig i september 1914 som frivillig og stod allerede i december 1914 ved fronten, blev i 1915 såret første gang, senere forfremmet op gennem graderne, til sidst

løjtnant og kompagnichef, tildelt jernkorset af 2. og 1. klasse, blev under forårsoffensiven i 1918 chef for 1. komp. Inf. Reg. 86, den 10. april hårdt såret af skud i hoved og bryst, lå et år på lazaret og vendte i 1919 tilbage til seminariet i Tønder. Efter afgangseksamen blev han lærer i Nr. Sejerslev til 31. marts 1920. Han var andenlærer i Maasholm ved Kappel fra 1920—24, indtil han blev sin fars efterfølger i Estrup. Her blev han i 1924 gift med Marie Louise Wilhelmine Thomsen, datter af lærer Nicolaus H. C. Thomsen og Anna Marie Brix.

Endnu engang kaldte Tyskland sine unge sønner under våben. Det tredje rige sendte dem ud i den anden verdenskrigs ragnarok. Invaliden fra den første verdenskrig mistede sin søn Hans Christian, der forsvandt nede på Rumæniens fjerne slagmarker.

I 1958 måtte han på grund af alvorlig sygdom lade sig pensionere i en alder af 62 år, og han døde samme år den 18. december i Gelting, hvor hans datter var gift med landmand Uwe Lorenzen.

Tilbage står endnu at omtale de fire døtre fra Emmerlev skole. Gertrud forblev ugift, Jenny, der lever i Flensborg, ligeså, Kathrine, der har været gift med den allerede i 1937 afdøde rektor Emil Siebke i Flensborg, døde i 1965, og Helene, gift Matzen, oplevede den frygtelige sorg at miste 3 sønner og en svigersøn i den anden verdenskrig.

Jepp Westergaard og hans børn.

Det er under indtryk af dette lærerhjemms tunge tab, vi forlader Emmerlev-slægten for at møde Westergaard-slægten på Als.

Jepp Jensen Westergaard fik efter afgangsprøven fra den danske afdeling ved Tønder seminarium i 1879 overdraget andenlærerembedet i Lysabild. Her giftede han sig i 1882 med Anna Margrethe Jacobsen fra Skovby i Lysabild sogn, men flyttede allerede året efter til enelærerembedet i den lille landsby Helved i Notmark sogn.

Jepp Westergaard var en dygtig lærer, der efter at have været førstelærer i Tandselle i Tandslet sogn i ti år i 1897 blev kaldet til degneembedet i Havnbjerg. Men allerede året efter indhentede døden den kun 41 år gamle degn og lærer efter få dages heftig sygdom, og enken stod tilbage med otte uforsørgede børn i alderen fra 15 til 3 år. Enkepensionen var yderst beskednen, og i børnetilskud fik hun hver måned af regeringen for hvert barn udbetalt skiftevis 4,16 og 4,17 mark, idet det årlige tilskud på 50 mark jo ikke lod sig dele

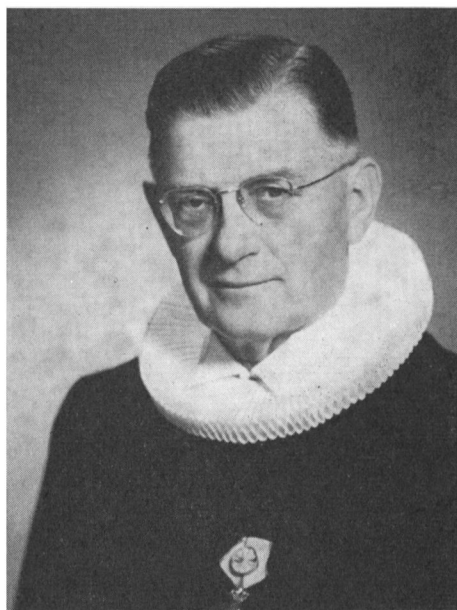

*Jeppe Jensen Westergaard,
f. 12. 6. 1857 i Stenderup,
Toftlund s.,
d. 18. 11. 1898 i Havnbjerg.*

med 12 uden rest! Hvordan hun har formået at klare sig økonomisk, har man i dag svært ved at fatte. Fru Westergaard flyttede til Haderslev, hvor hun drev et pensionat for seminarister i Storegade 47, og alt tyder på, at hun nåede at give børnene en god start. Men allerede i 1908 bukkede hun under for en alvorlig sygdom, og den store børneflokk var forældreløs.

Den ældste søn, Jakob Westergaard, var dimitteret fra Haderslev seminarium i 1904, havde været andenlærer i Genner og lærer i Rugbjerg i Hovslund sogn til 1907, hvorefter han i lighed med adskillige unge lærere fik tilbudt et lærerembede i Altona, hvis skolestyre satte pris på dygtige nordslesvigske lærere. Allerede i august 1915 faldt han på østfronten og efterlod sig enken Elsa og en kun få måneder gammel datter, Ingeborg.

Også Thomas Westergaard blev lærer fra Haderslev seminarium. Efter at have aftjent sin værnepligt i Hamborg i 1912–13 blev han andenlærer i Aller og i 1914 straks kaldt under våben. Han blev såret i august 1914 og senere anden gang i 1916 ved Verdun, men slap gennem krigen med livet i behold. Fra 1918–20 var han lærer

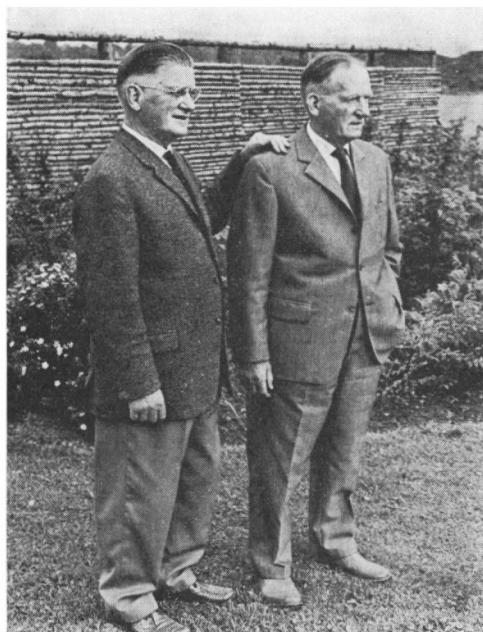

*Anton Westergaard-Jacobsen,
sognepræst ved Helligåndskirken
i Flensborg og førstepræst
i Sydslesvig 1950—61;
tilbringer sit otium
i Sønderborg.*

i Jels Troldkær, 1920—25 i Schwabe ved Rendsborg, 1925—33 i Valsbøl og 1933—35 i Flensborg. Efter at have været ansat ved den tysksprogede skole i Padborg fra 1935—45 måtte han fra 1945—50 søge privat beskæftigelse i Padborg, indtil han fik lærerembedet i Hørnum på Sild og sidst i Ladelund fra 1951—55. Sit otium tilbringer han sammen med sin hustru Anna Franziska, født Stiertorfer fra Frankfurt a. M., i lærerboligen i Valsbøl.

Af drengeflokken valgte Jens og Christian begge søn. Jens blev kaptajn i handelsflåden og Christian maskinofficer. Begge er døde fjernt fra hjemstavnen i Californien.

Kendt i vide kredse både i Nord- og Sydslesvig blev den yngste bror, Anton, der ved faderens død kun var 3 år gammel. Han blev adopteret af morbroderen, lærer Nicolai Jacobsen og hustru Henriette, f. Hansen i Flensborg. Efter at have taget studentereksamen i Flensborg i 1914 påbegyndte han det teologiske studium i Tübingen, men det blev hurtigt afbrudt af krigstjeneste. Anton Westergaard-Jacobsen blev såret, blev som akademiker hurtigt forfremmet og oplevede som løjtnant den 4. november 1918 — kun 7 dage før

Brødrene Anton og Thomas Westergaard, sidstnævnte lever som pensionist i Valsbøl, Sydslesvig.

våbenstilstanden — at falde i engelsk fangenskab. Først i juni 1919 vendte han over Danmark hjem til afstemningen og valgte nu at fortsætte sit studium ved Københavns universitet, hvorfra han blev cand. theol. i 1923. Det første præstekald blev Vindeby på Lolland, så fulgte Uge fra 1929—36 og Rødding fra 1936—50, fra 1942 var han tillige provst for Tørninglen provsti. Som medlem af bestyrelsen for Indre Mission i Danmark påtog Westergaard-Jacobsen sig en omfattende mødevirksomhed.

I 1950 på et tidspunkt, hvor klimaet i Sydslesvig navnlig på det kirkelige område var alt andet end mildt, fulgte han opfordringen fra Flensborg og virkede som præst ved Helligåndskirken i Flensborg og som førstepræst i Sydslesvig, til han i 1961 lod sig pensionere.

Anton Westergaard og hans børn.

Den yngste søn fra hjemmet i Stenderup, Anton Martin Jensen Jepsen Westergaard, blev som nævnt også lærer, dimitteret fra Tøn-

*Anton Martin Jensen Jepsen
Westergaard,
f. 29. 3. 1864 i Stenderup,
Toftlund s.,
d. 15. 11. 1949.*

der seminarium i 1889, lærer i Klovtoft, Hellevad sogn, 1889–1910, i Sønder Hostrup, Ensted sogn, fra 1910–29. Beboerne i Sønder Hostrup ønskede i 1920 at beholde deres tyskuddannede lærer, og da Anton Westergaard viste sig loyal i ord og gerning, hindrede intet ham i at fortsætte som dansk lærer. Han var gift med Ingeborg Petersen fra Rens i Burkal sogn, og der voksede 7 børn op i lærerhjemmet. Men heller ikke dette hjem blev forskånet for tunge sorger over tabet af unge sønner.

Fire sønner blev efterhånden, som de nåede alderen, indkaldt for længere eller kortere tid. Peter blev den 6. juni 1915 meldt savnet på vestfronten, og forældrene modtog aldrig nærmere oplysninger om hans skæbne. En mindeplade på Ensted kirkegård bærer hans navn, men hverken i kirkebogen eller i folkeregistret er han registreret som afgang ved døden. Jeppe, der var præparand i Åbenrå, druknede den 28. juni 1914 under badning i Hostrup sø. Jens, der var styrmand, døde den 10. marts 1923 29 år gammel på sygehuset på St. Thomas og ligger begravet på Ensted kirkegård. Både Anton og Christian udvandrede og klarede sig godt i det fremmede. De

er begge døde i Canada. Også Martin, gårdejer i Nr. Hjarup i Hovslund sogn, er for få år siden afgået ved døden.

Lærer Anton Westergaard mistede sin hustru i 1928. Han lod sig i 1929 pensionere og flyttede nordpå til sin datter Bothilde, gift med gårdejer Niels Georgsen fra Kongens Tisted i Himmerland. Han døde den 15. november 1949 i Nørager i Durup sogn.

Vi har ved hjælp af skolekrønikerne fulgt de tre brødre fra husmandshjemmet i Stenderup. Deres veje skiltes under de omskiftelige begivenheder. Sønderjyske hjem var fælles om at sørge over tabet af unge sønner i krigen 1914–18. Lad da en af dem, der overlevede, bringe denne beretning om en enkelt lærerslægt som et beskedent minde om de mange unge nordslesvigske lærere, der ikke vendte tilbage.

Oplysninger om Westergaard-slægten hidrører fra:

»Schulchronik« for Emmerlev skole, Landsarkivet i Åbenrå.

»Nachrichten über die Schule in Estrup-Collerup«, Store Solt sogn.

Tønder Seminarie-Stat. 1963.

L. S. Ravn: Danskuddannede folkeskolelærere i Nordslesvig under preussisk styre. 1966.

Kirkebøgerne i Haderslev, Skrave, Egen og Ensted sogne.

For mundtlige oplysninger og for lån af billedmaterialet takker jeg nulevende medlemmer af slægten: fru *Bodil Westergaard*, Københoved, fru *A. Westergaard*, Hovslund st., lærer *Thomas Westergaard*, Valsbøl, provst *A. Westergaard-Jacobsen*, Sønderborg, og frk. *Jenny Westergaard*, Flensborg.